

Литвиненко В.Ю.

здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні,

Рябоволик Т.Ф.

кандидат економічних наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМ РОЗВИТКОМ У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Реформа децентралізації в Україні, що розпочалася у 2014 році, поставила перед місцевими органами влади нові завдання й можливості: отримання повноважень, фінансових ресурсів та відповідальності за розвиток територіальних громад. У цих умовах модернізація системи публічного управління міським розвитком стає ключовим чинником для забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку міст та підвищення якості життя їхніх мешканців [3].

Передача повноважень та ресурсів на місця створила передумови для локальних інновацій, але одночасно виявила проблеми інституційної спроможності, нерівномірності ресурсного потенціалу громад та потребу в професійному управлінському ресурсі. У контексті масштабних викликів (економічна реконструкція, відновлення інфраструктури після воєнних дій, євроінтеграційні зобов'язання) ефективність публічного управління на місцевому рівні визнається міжнародними експертами як один із визначальних чинників успіху відновлення та розвитку [4].

Публічне управління міським розвитком – це сукупність інституцій, процедур і механізмів, що забезпечують планування, реалізацію та моніторинг політик у сфері просторового, економічного, соціального й інфраструктурного розвитку міста. Законодавчою основою місцевого самоврядування в Україні слугує Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР, зміни до якого й низка урядових рішень визначили механізми реалізації децентралізації [1; 2].

На рисунку 1 представлено основні цілі модернізації публічного управління у містах.

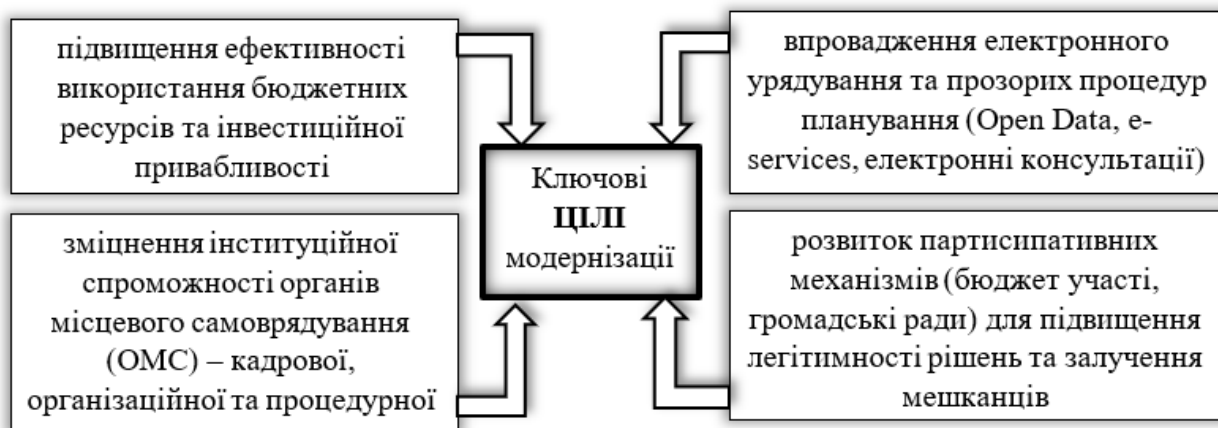

Рисунок 1 – Ключові цілі модернізації публічного управління у містах

Джерело: складено авторами

Реалізація цих цілей дозволяє трансформувати органи місцевого самоврядування (ОМС) із виконавців поточних послуг у стратегічних менеджерів місцевого розвитку [3].

Процес модернізації публічного управління міським розвитком в Україні супроводжується низкою суттєвих проблем і викликів, що потребують комплексного аналізу та системних рішень.

Однією з ключових проблем є нерівномірність ресурсного потенціалу територіальних громад, що виявляється у відмінностях рівня податкової бази, стану інфраструктури та доступу до джерел фінансування. Такі диспропорції ускладнюють розробку та реалізацію уніфікованих підходів до модернізації, що, у свою чергу, призводить до різного рівня

інституційної та економічної спроможності органів місцевого самоврядування [3].

Не менш значущим викликом залишається кадрова та експертна нестача. Багато органів місцевого самоврядування відчують дефіцит висококваліфікованих фахівців у сфері стратегічного планування, проектного менеджменту, цифрової трансформації та управління інноваціями. Цей кадровий вакуум гальмує впровадження сучасних управлінських практик, обмежує можливість залучення інвестицій і знижує ефективність реалізації стратегічних програм розвитку [4].

Важливою перешкодою для ефективної модернізації є також процедурні бар'єри та правова невизначеність, зокрема потреба в оновленні місцевих регламентів і адаптації управлінських процедур до нових фінансових інструментів, механізмів державно-приватного партнерства та сучасних підходів до стратегічного планування. Недосконалість нормативно-правової бази ускладнює гнучкість управлінських процесів і стримує впровадження інновацій на місцевому рівні [1; 2].

Додатковим ризиком виступає можливість корупційних проявів і непрозорості діяльності органів місцевої влади. За відсутності ефективних механізмів підзвітності, відкритих даних і належного контролю з боку громадськості підвищується вразливість системи управління до зловживань і неефективного використання бюджетних ресурсів [5].

Подолання окреслених проблем потребує реалізації комплексних заходів і застосування сучасних інструментів управління. Одним із першочергових напрямів є посилення фіскальної та адміністративної спроможності місцевих органів влади. Продовження реформи бюджетної децентралізації, удосконалення міжбюджетних відносин та забезпечення доступу громад до інвестиційних програм створюють передумови для сталого розвитку територій. Важливим завданням є також підсилення фінансового менеджменту на місцях, що сприятиме стабільності та прогнозованості розвитку громад [3; 8].

Другим стратегічним напрямом виступає цифрова трансформація публічного управління. Вона передбачає впровадження електронних сервісів, містобудівних реєстрів, платформ для участі громадян у прийнятті рішень, а також розвиток системи відкритих даних. Цифровізація процесів сприяє підвищенню прозорості, оперативності управлінських рішень і залученню громадян до управління розвитком свого міста [3; 6; 7].

Важливою умовою успішної модернізації є розвиток людського капіталу. Формування систем постійного навчання, сертифікації та професійного розвитку посадових осіб місцевого самоврядування, а також створення експертних мереж і платформ для обміну кращими практиками сприятимуть підвищенню якості управлінських рішень і професіоналізації муніципального сектору [4].

Не менш значущим напрямом виступає інтегроване стратегічне планування, яке базується на засадах сталого розвитку та просторового управління. Розроблення стратегій розвитку громад має враховувати ризики, екологічні обмеження та потреби відновлення після збройних дій. Інтеграція короткострокових і довгострокових цілей у межах єдиних стратегічних документів забезпечує цілісність управлінських рішень і підвищує їхню ефективність [4].

Завершальним, але не менш важливим елементом модернізації є посилення партисипації та підзвітності органів влади перед громадянами. Запровадження механізмів громадської участі у формуванні місцевих бюджетів і програм розвитку, розвиток інструментів прозорих закупівель та публічного аудиту підвищують рівень довіри населення до влади й сприяють легітимності управлінських рішень [5].

Отже, модернізація публічного управління міським розвитком в умовах децентралізації – це комплексний процес, який потребує одночасного посилення фіскальної спроможності, цифрової трансформації, кадрового розвитку та відкритості процедур. Законодавче підґрунтя та державні ініціативи створили можливості для місцевих ініціатив, але успіх модернізації залежатиме від рівня локальної інституційної спроможності й здатності до впровадження інноваційних управлінських практик. Міжнародна технічна та фінансова підтримка є важливим каталізатором модернізації, особливо для громад, які

постраждали від бойових дій або мають обмежені власні ресурси.

Перспективи подальших досліджень варто приділити таким питанням як:

- оцінці впливу цифрових інструментів (e-gov, Open Data) на ефективність муніципальних послуг у різних типах громад;
- провести порівняльні дослідження моделей фінансового менеджменту в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) з різним рівнем податкової бази;
- розробці практичних рекомендацій щодо інтеграції стратегічного планування з відновлювальними проектами після воєнних руйнувань;
- дослідженню ефективності механізмів партисипації в процесах прийняття рішень щодо інфраструктурних інвестицій.

Література

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80>
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/333-2014-%D1%80>
3. Decentralization in Ukraine – About reform. Decentralization (official portal). URL: <https://decentralization.ua/en/about>
4. Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance / OECD, 2022. – OECD Publishing. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-and-municipal-governance_63099658.pdf
5. Maintaining the Momentum of Decentralisation in Ukraine / OECD, 2018. URL: <https://www.oecd.org/en/publications/maintaining-the-momentum-of-decentralisation-in-ukraine-xxxx>
6. Suprunenko, S., Pishenina, T., Pitel, N., Voronkova, A., & Riabovolyk, T. (2024). Analysis of the Impact of Globalization Trends in the Digital Economy on Business Management and Administration Systems of Enterprises. *Futurity Economics&Law*, 4(2), 131–147. URL: <https://doi.org/10.57125/FEL.2024.06.25.08>
7. Oleh Kolodiziev, Valeriia Shcherbak, Tetiana Kostyshyna, Mykhailo Krupka, Tetiana Riabovolyk, Iona Androshchuk and Nataliia Kravchuk (2024). Digital transformation as a tool for creating an inclusive economy in Ukraine during wartime. *Problems and Perspectives in Management*, 22(3), 440-457. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.22\(3\).2024.34](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.22(3).2024.34)
8. Рябоволик, Т., & Андрощук, І. (2024). Сучасна технологія антикризового управління як інструмент операційного та виробничого менеджменту в організації в контексті забезпечення принципів стійкості та сталості в умовах індустрії 5.0. *Економічний простір*, (189), 390-395. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-68>